

Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego zakończyła realizację projektu pn.: **”mo-CZARY- zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży poświęcone problematyce obszarów podmokłych w woj. Pomorskim”**

Koszt projektu: 28.650,48 zł

Środki WFOŚ iGW w Gdańsku : 20.000 zł

Wkład własny: 8.650,48 zł

Projekt był dofinansowany ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku

Sprawozdanie z realizacji zadania

„moCZARY - zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży poświęcone problematyce obszarów podmokłych w woj. pomorskim”

Streszczenie zadania:

Zadanie edukacyjne miało na celu wzbudzenie u młodych ludzi pozytywnych emocji w stosunku do przyrody. Główny nacisk położono na tematykę związaną z obszarami podmokłymi również tymi objętymi ochroną rezerwatową. Placówki edukacyjne wybrane do realizacji przedsięwzięcia znajdują się w sąsiedztwie obszarów podmokłych (podmokłości Deltę Wisły, podmokłości Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, rezerwat Beka). Są to obiekty od lat będące w zainteresowaniu Fundacji, gdzie realizowane są projekty z zakresu czynnej ochrony przyrody, z aktywnym udziałem naukowców z Katedry Hydrologii Uniwersytetu Gdańskiego. W trakcie prac nad realizacją projektów rozpoznano zarówno procesy rządzące obiegiem wody warunkującym specyficzne warunki siedliskowe, jak i negatywne oddziaływanie antropogeniczne. We wszystkich wymienionych miejscach spotkano się z naruszaniem zasad ochrony przyrody.

W czasie roku szkolnego 2014/2015 przeprowadzono warsztaty edukacyjne z przedszkolakami, uczniami szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich oraz uczestnikami świetlic Caritas. Zajęcia trwały od 45 min (grupy przedszkolne i młodsze klasy podstawowe) do 2 godzin. Zajęcia przeprowadzono w salach lub na świeżym powietrzu. Edukatorzy biorące udział w projekcie dojeżdżały do szkół i świetlic własnym środkiem transportu, zabierając ze sobą cały sprzęt i materiały niezbędne do przeprowadzenia zajęć.

Do realizacji zajęć wykorzystano metody aktywizujące uczniów – gry symulacyjne, możliwość wykonywania doświadczeń przez uczniów, pracę z literaturą (proza komiksowa, w której znaleźć można motywy związane z obszarami podmokłymi, fragmenty tekstów naukowych), zajęcia plastyczne i kreatywne. Dla każdej grupy wiekowej przygotowano odpowiednie scenariusze

zajęć (przedszkole, szkoła podstawowa klasy: 1-3 oraz 4-6, gimnazjum, szkoły średnie) w różnych wariantach czasowych.

Celem zajęć było:

- zapoznanie uczniów z pojęciami i procesami związanymi z obszarami podmokłymi (co to są obszary podmokłe?; skąd się bierze na nich woda?) i obszarami chronionymi (po co chroni się przyrodę?; co można robić w rezerwach, a czego nie?);
- zapoznanie z procesami związanymi z obiegiem wody w przyrodzie;
- przedstawienie roli obszarów podmokłych w obiegu wody i kształtowaniu cennych przyrodniczo siedlisk;
- zapoznanie z cenną florą i fauną obszarów podmokłych, w tym rezerwatów najbliższych konkretnym placówkom;
- pokazania bogactwa, piękna i wyjątkowości przyrody w najbliższej okolicy.
- zachęcenie do edukacji na świeżym powietrzu (doświadczalne);
- pokazanie celów i sensu zrównoważonego rozwoju;
- pośrednio poprawa stanu i bezpieczeństwa wybranych rezerwatów, oraz otoczenia placówek w których przeprowadzano zajęcia;
- rozwijanie umiejętności intelektualnych: rozumienie, zastosowanie, analiza, synteza, ewaluacja;
- rozwijanie umiejętności społecznych: dbanie o otoczenie, radzenie sobie z zagrożeniami, poruszanie się w otoczeniu, zadawanie pytań i odpowiadanie na pytania, doprowadzanie podjętych zadań do końca, postępowanie według wskazówek, aktywność grupowa, umiejętność występowania przed innymi, wysoka jakość pracy, pomaganie innym, podtrzymywanie relacji, pozytywne podejście do innych.

Grupy uczestniczące w zajęciach mogły wziąć udział w dwóch konkursach ocenianych w dwóch kategoriach wiekowych:

- Konkursie na najciekawsze opowiadanie związane z obszarami podmokłymi rozpoczynające się od słów: „*Tego dnia nad bagnami unosiła się mgła zapowiadająca, że wydarzy się coś niesamowitego.....*”. Uczestnicy będą oceniani w dwóch grupach wiekowych: szkoły podstawowe klasy 4-6 oraz gimnazja razem ze szkołami średnimi.
- Konkursie plastycznym dla najmłodszych uczestników (przedszkola i klasy szkoły podstawowej 1-3) „Bagienne królestwo” (praca wykonana techniką dowolną).

Zwycięskie klasy zaproszono na spotkanie podsumowujące projekt, w trakcie którego najlepsze prace plastyczne prezentowane na wystawie.

Spotkanie z uczestnikami konkursu wraz z wernisażem prac plastycznych zorganizowano na terenie Campusu Uniwersytetu Gdańskiego w Gdańsku Oliwie (Wydział Nauk Społecznych, Instytut Geografii). W ramach spotkania przygotowano specjalny wykład dla najmłodszych („Woda w różnych częściach świata), pokazy w laboratorium Katedry Hydrologii, pokazy sprzęty pomiarowego na świeżym powietrzu, drobny poczęstunek oraz rozdano nagrody zwycięzcom konkursów.

Zasięg administracyjny zadania (powiaty/gminy, na terenie których realizowano zadanie):

Projekt realizowano na terenie: gmina wiejska Puck, gmina Władysławowo, Gdańsk, Pruszcz Gdański.

Wskaźniki realizacji zadania (wymienić wymierne efekty i produkty zadania):

- Przeprowadzono zajęcia edukacyjne dla około 1230 przedszkolaków, uczniów i podopiecznych świetlic środowiskowych.
  - Planowanych pakietów z materiałami edukacyjnymi dla nauczycieli nie przygotowano. Wynikało to z faktu, że nauczyciele w szkołach nie wykazywali zainteresowania zajęciami. Opiekunowie w świetlicach Caritas, przedszkolach i szkołach na terenie Gdańska uczestniczyli w zajęciach. Czasami była to jedynie obserwacja zajęć i chęć pomocy przy zdyscyplinowaniu dzieci (SKPiG nr 26 w Gdańsku), a czasami widać było wyraźnie zainteresowanie tematem (np. opiekunowie w świetlicach, panie w przedszkolu Akademia Przedszkolaka Montessori w Pruszczu Gdańskim). Jednak w szkołach gdzie spędzono najwięcej czasu (Mrzezino, Zelistrzewo) zajęcia były traktowane jako przerwa i odpoczynek dla nauczycieli. Uczniowie byli doprowadzani do sali zajęć i nikt nie interesował się przebiegiem zajęć. Edukatorki były potraktowane jakby realizowały swoje interesy, powinny być wdzięczne za to, że szkoła im to umożliwiła i niczego więcej nie wymagać. Przygotowano więc zestawy materiałów dla dzieci (np. dla młodszych kolorowanki a dla starszych łamigłówki (krzyżówki, rebusy, wykreślanki itp.) nawiązujące tematyką do zajęć)
  - Wydano około 150 dyplomów i zaświadczeń łącznie. Każda szkoła biorąca udział w projekcie otrzymała pisemne potwierdzenie uczestnictwa/dyplom. Dyplomy przyznano placówkom, których reprezentanci zostali zakwalifikowani do udziału w uroczystym spotkaniu podsumowującym projekt (na podstawie prac konkursowych). Indywidualne dyplomy otrzymali wszyscy uczestnicy konkursu.
  - Zorganizowano konkurs na pracę plastyczną
- Planowano dwa konkursy – plastyczny „Bagienne królestwo” dla młodszych dzieci i na pracę pisemną dla starszych. Niestety dotarła tylko jedna praca pisemna (której autorkę nagrodzono wyróżnieniem).

Dostarczone prace plastyczne okazały się bardzo ciekawe. Wykonano je różnymi technikami: rysunki ołówkiem, kredkami, malowane farbami, wyklejane, a nawet stworzono figurę bobra (z patyków, gałązek i in.). Przyznano dziewięć nagród (po trzy nagrody ex aequo za 1, 2 i 3 miejsce) oraz trzy wyróżnienia (listę zwycięzców oraz nagrodzone prace oraz przedstawiono w załącznikach)

- Zorganizowano uroczyste spotkanie podsumowujące projekt.

Spotkanie miało miejsce 19 VI 2015 w Budynku Wydziału Nauk Społecznych i Instytutu Geografii UG. Zaproszeni zostali przedstawiciele Uniwersytetu Gdańskiego, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Rezerwatu Beka oraz dzieci, które wzięły udział w konkursie wraz z opiekunami (około 100 uczestników). W załącznikach przedstawiono plan uroczystości oraz dokumentację fotograficzną. Spotkanie miało bardzo radosny charakter. Dzieci czynnie uczestniczyły w pokazach w laboratorium hydrochemicznym Katedry Hydrologii i na świeżym powietrzu. Wykłady były dostosowane do wieku odbiorców i miały bardzo luźną atmosferę. Bardzo spontaniczne były też reakcja nagradzanych dzieci i całych grup. Na koniec obył się poczęstunek (menu też dostosowane było do dziecięcych smaków) podczas którego oglądane były wystawione wszystkie prace konkursowe.

- W lipcu spotkano się z częścią uczestników zajęć (przedszkole Akademia Montessori w Pruszczu Gdańskim i świetlice Caritas w Gdańsku) w celu sprawdzenia na ile trwałe są informacje i emocje jakie starano się przekazać. Wizyty w tych miejscach nie były dzieciom zapowiadane i wyglądały na odwiedziny edukatorek w ramach zupełnie innych spraw. Ku zaskoczeniu dzieci bez żadnych zachęt podchodziły do edukatorek (a wręcz je oblegały) i zasypywały pytaniami o wodę i bagna. Mówiąc teraz o „bagnie” widać było zupełnie inne nastawienie niż przy pierwszym spotkaniu na zajęciach. Opowiadały gdzie w międzyczasie widziały podmokłości (wszystkie nazywane były „bagnami”), co o nich usłyszały w telewizji lub od rodziców. Opowiadały też o zaobserwowanych sytuacjach, kiedy ktoś śmiecił lub brudził. Były tym wyraźnie zdenerwowane i oburzone.

Wnioski:

Zdaniem edukatorek niezbędne jest prowadzenie tego typu zajęć w celu uzupełnienia szkolnej wiedzy o ochronie przyrody, ale też rozszerzenie jej o np. kulturotwórczą rolę przyrody. Tematyka jest chętnie przyjmowana przez dzieci i są tym zainteresowane. Pierwszym wrażeniem podczas zajęć jest to, że dzieci często uważają przyrodę jako pewnego rodzaju zagrożenie, coś z dala od nich, czego lepiej nie dotykać. Zwierzęta są niebezpieczne, bagna wciągają, rzeki powodują powodzie, rośliny kłują lub parzą. Zaskakujące okazało się dla nich uświadomienie, że sami są częścią przyrody (na przykładzie obiegu wody – człowiek pobiera wodę, wydalą, paruje.... czy tego chce czy nie jest częścią obiegu wody, podobnie jak np. drzewa, i dla tego tak ważna jest jakość tej wody).

Wydaje się, że wśród większości uczestników udało się wzbudzić pozytywne emocje i wywołać zainteresowanie otoczeniem.

W przypadku kontynuacji projektu prawdopodobnie inaczej dobierane będą placówki w których przeprowadzane będą zajęcia. Przed rozpoczęciem zajęć rozesłano zapytania czy w szkołach jest zainteresowanie tego typu zajęciami. W trakcie realizacji zadania udano się do szkół które chciały, aby takie zajęcia się odbyły. W szkołach państwowych reakcje uczniów były bardzo pozytywne, ale współpraca z nauczycielami nie przebiegała tak jak sobie wyobrażano. Edukatorki miały przygotowane różnorodne scenariusze zajęć, jednak nauczyciele nie byli nimi zainteresowani. Najczęstszą reakcją było: „Niech panie robią co chcą”. Bardzo rzadko nauczyciele uczestniczyli w zajęciach. Zdarzało się, że oddelegowywano księdza, który miał pomóc w dyscyplinowaniu uczniów (co nie było potrzebne). Zazwyczaj nauczyciele tłumaczyli się nawałem obowiązków i możliwością nadrobienia w tym czasie zaległości w dokumentach. Nie udało się też zmobilizować tych szkół do udziału w konkursie, co było niejako zadaniem dla nauczycieli. Pozytywnym wyjątkiem był SKPiG nr 26 w Gdańsku.

Zupełnie inaczej sytuacja wyglądała w świetlicach Caritas i placówkach niepublicznych (w tym wypadku szkoły i przedszkola pracujące metodą Marii Montessori). Mimo iż dzieci były ze skrajnie odmiennych środowisk to zaangażowanie nauczycieli i opiekunów sprawiło, że efekty były podobnie bardzo dobre, a w konkursie plastycznym rywalizacja odbywała się na równym, wysokim poziomie. Często dzieci były już wstępnie wprowadzone w tematykę. Choć opiekunowie przyznawali, że oni sami mają niewielką wiedzę w temacie to w związku z warsztatami starali się zorganizować np. cały tematyczny tydzień w swojej placówce, traktując to jako pretekst do poszerzenia wiedzy o ochronie przyrody.

Zdjęcia kilku nagrodzonych prac oraz ze spotkania podsumowującego projekt

